

INNOVATSION TA'LIM METODLARI VA PEDAGOGIK MAHORATNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Ahadova Zilola Ibodullayeva

Renessans ta'lim universiteti

Pedagogika va psixologiya 5-bosqich talabasi

Annotation. *Ushbu maqolada pedagogika fan sifatida va uning zamonaviy rivojlanish tendentsiyalari ko'rib chiqiladi. Pedagogika ta'lim va tarbiya orqali shaxs va jamiyatni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tadqiqot interfaol o'qitish usullari, raqamli ta'lim texnologiyalari va shaxsiylashtirilgan ta'lim yondashuvlari kabi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi. Pedagogikaning tarixiy evolyutsiyasi qadimgi faylasuflardan hozirgi ta'lim innovatsiyalarigacha ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt va onlayn platformalarning zamonaviy ta'limga ta'siri tahlil qilinadi.*

Калим сўзлар: *Pedagogika, ta'lim, tarbiya, fan, metodika, talabalar, innovatsiya, onlayn platforma va sun'iy intellekt*

Инновационные методы обучения и развития педагогического мастерства.

Ахадова З.И.

Ренессансный университет образования негосударственное образовательное учреждение

Аннотация. *В статье рассматривается педагогика как наука и современные тенденции ее развития. Педагогика играет решающую роль в формировании личности и общества посредством образования и воспитания. Исследование охватывает такие ключевые области, как интерактивные методы обучения, цифровые образовательные технологии*

и персонализированные подходы к обучению. Рассматривается историческая эволюция педагогики от античных философов до современных образовательных инноваций. Кроме того, будет проанализировано влияние искусственного интеллекта и онлайн-платформ на современное образование.

Ключевые слова: Педагогика, образование, воспитание, наука, методика, студенты, инновации, онлайн-платформа и искусственный интеллект.

Innovative methods of teaching and development of pedagogical skills.

Akhadova Z.I.

Renaissance Education University Non-state educational institution

Abstract. *The article examines pedagogy as a science and modern trends in its development. Pedagogy plays a decisive role in the formation of personality and society through education and upbringing. The study covers such key areas as interactive teaching methods, digital educational technologies and personalized approaches to learning. The historical evolution of pedagogy from ancient philosophers to modern educational innovations is considered. In addition, the influence of artificial intelligence and online platforms on modern education will be analyzed.*

Keywords: *Pedagogy, education, upbringing, science, methodology, students, innovations, online platform and artificial intelligence.*

Kirish.

Bugungi kunda ta'lim tizimi jadal sur'atlar bilan rivojlanib, innovatsion metodlar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. XXI asrda jamiyatning axborotlashuvi, texnologik taraqqiyot va bilimning global miqyosda tez almashishi natijasida an'anaviy o'qitish usullari o'zgarishlarga uchramoqda. Ta'limning asosiy maqsadi faqatgina bilim berish emas, balki o'quvchilarning

ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish va zamonaviy jamiyatga moslashuvchan mutaxassislarni tayyorlashdan iboratdir.

Innovatsion ta'lim metodlari o'qitish jarayonini yanada samarali, interfaol va o'quvchilar uchun qiziqarli qilishga yordam beradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning o'rganish jarayoniga faol kirishishini ta'minlab, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va mustaqil bilim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellektdan foydalanish, gamifikatsiya va STEAM yondashuvi kabi usullar o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini kuchaytiradi.

Pedagogik mahorat esa zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'qituvchining kasbiy ko'nikmalari, metodik yondashuvlari va innovatsion metodlarni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatini o'z ichiga oladi. O'qituvchining kasbiy mahorati uning innovatsion metodlarni samarali qo'llashida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Pedagoglar zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarni o'zlashtirish orqali o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin.

Innovatsion ta'lim metodlari orasida interfaol o'qitish, texnologik yondashuvlar va gamifikatsiya katta ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayoniga faol ishtirok etishini ta'minlab, ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Texnologik yondashuvlar esa zamonaviy raqamli vositalardan foydalanib, ta'lim jarayonining sifatini oshirish imkonini beradi. Gamifikatsiya esa o'yin elementlarini qo'llash orqali o'quvchilarni yanada ko'proq rag'batlantirish va dars jarayoniga qiziqish uyg'otish uchun ishlatiladi.

Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng qo'llanilishi ham zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi.

Onlayn ta'lim platformalari, sun'iy intellekt va virtual laboratoriyalar yordamida o'quvchilarga ilmiy-tadqiqot ishlarini o'zlari mustaqil olib borish imkoniyati yaratiladi. Raqamli texnologiyalar esa interfaol ta'lim muhitini yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Gamifikatsiya esa ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini joriy etish orqali o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilarning faol ishtiroki ta'lim samaradorligini oshiradi, chunki ular dars jarayonida faol ishtirok etib, bilimlarni amaliy qo'llash imkoniga ega bo'ladilar. Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvning rivojlanishi natijasida o'quvchilar an'anaviy yondashuvlarga nisbatan bilimlarni yanada chuqurroq o'zlashtiradilar.

Innovatsion metodlarning afzalliklari shundaki, ular an'anaviy ta'lim usullariga nisbatan yanada samarali natijalar beradi. O'quvchilarning o'zlashtirish darajasi yuqori bo'lishi, ularning mustaqil izlanish qobiliyatining rivojlanishi va bilimlarni chuqurroq tushunish imkoniyati innovatsion metodlarning afzalliklaridan biridir. An'anaviy yondashuvlar faqat bilim berishga asoslangan bo'lsa, innovatsion metodlar bilimni tushunish, qo'llash va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan.

Innovatsion metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni ham rivojlantiradi. Interfaol darslar orqali o'quvchilar faol ishtirok etadi, bu esa o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi aloqani mustahkamlaydi. O'qituvchilar esa o'quvchilarning qiziqishlarini inobatga olgan holda darsni tashkil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu sababli, zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlarning qo'llanilishi pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion ta'lim metodlari ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va pedagogik jarayonni yanada samarali qilish uchun muhim hisoblanadi. O'qituvchilar zamonaviy innovatsion metodlarni qo'llash orqali ta'lim jarayonini yangicha

usulda olib borishi, o'quvchilar esa yangi yondashuvlar orqali bilim olish jarayonini samarali tashkil etishi mumkin. Shu sababli, innovatsion metodlarni amaliyotga joriy etish va pedagogik mahoratni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Innovatsion Ta'lim Metodlarining Turlari va Ularning Afzalliklari

Innovatsion ta'lim metodlari zamonaviy pedagogikaning ajralmas qismiga aylanib, o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu metodlar ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish uchun ishlab chiqilgan bo'lib, ular o'quvchilar bilim olish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Interfaol ta'lim metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va geymifikatsiya kabi usullar ta'lim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Debatlar esa o'quvchilarni qizg'in muloqotga chorlaydi, ularning mantiqiy fikrlashini kuchaytiradi va o'z pozitsiyalarini ishonch bilan himoya qilishni o'rgatadi. Ushbu metod orqali o'quvchilar nafaqat ma'lum bir mavzuga oid bilimlarini mustahkamlash, balki omma oldida so'zlash, auditoriyaga moslashish va psixologik barqarorlikni oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Debatlar shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshiradi va ularga o'z fikrlarini dalillar bilan asoslab bera olish imkoniyatini yaratadi.

“Aqliy hujum” metodlari ham interfaol o'qitishning samarali usullaridan biri hisoblanadi. Ushbu metod o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, muammolarni tezkor hal qilish va ijodiy yechimlarni topishga yo'naltirilgan. “Aqliy hujum” davomida o'quvchilar muayyan mavzu yoki muammoga oid turli xil g'oyalar taklif qilishadi va keyinchalik ularni tahlil qilib, eng samarali echimlarni ishlab chiqadilar. Bu metod o'quvchilarning ijodiy

tafakkurini rivojlantirishga, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirishga hamda jamoa bo'lib ishlash madaniyatini shakllantirishga yordam beradi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro muloqotni rivojlantiradi. An'anaviy darslar ko'pincha o'qituvchining monologi tarzida o'tadi, interfaol metodlar esa o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida fikr almashish, bahs-munozaralar olib borish imkonini yaratadi. Bu esa o'quvchilarni yanada mustaqil va faol bo'lishga undaydi.

Innovatsion ta'lim metodlari zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, ular o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu metodlar orqali ta'lim jarayoni yanada samarali bo'lib, o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va geymifikatsiya kabi usullar ta'lim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Barcha innovatsion metodlarning umumiy maqsadi o'quvchilar bilimni chuqurlashtirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish va o'quv jarayonini yanada samarali qilishdir. Shu sababli, zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlarning qo'llanilishi pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim tizimi tez o'zgarayotgan dunyoga moslashish jarayonida turli innovatsion yondashuvlar bilan boyitilmoqda. An'anaviy ta'lim metodlari o'rnini tobora yangilanayotgan pedagogik texnologiyalar egallab bormoqda. Innovatsion ta'lim metodlari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodlarning asosiy maqsadi o'quvchilarga nafaqat bilim berish, balki ularda analitik tafakkur, kreativ yondashuv va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlar quyidagi tamoyillarga asoslanadi: Interfaollik: O'qitish jarayonida o'quvchilar

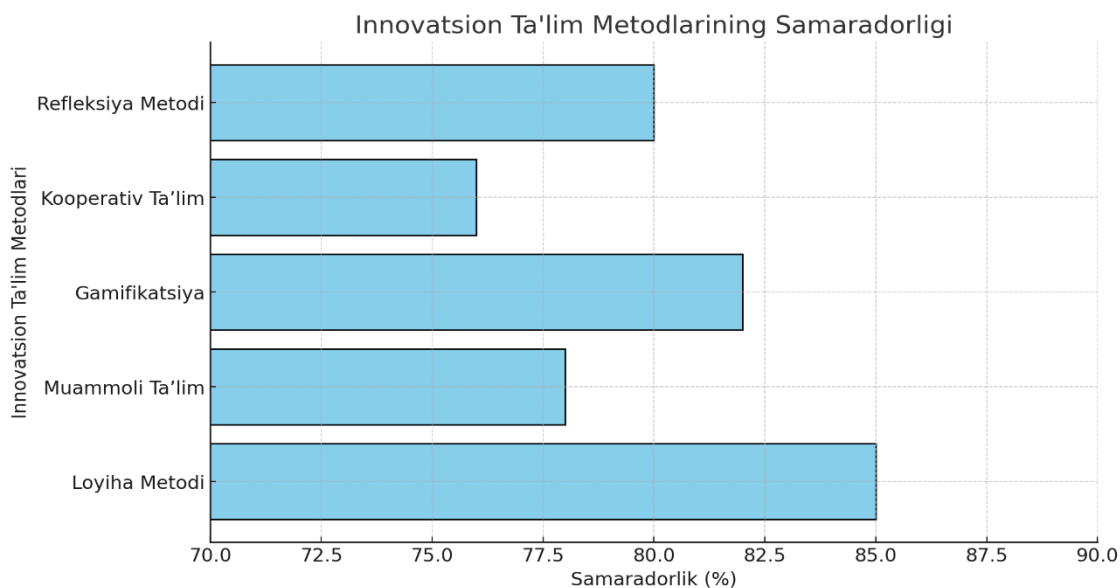
faol ishtirok etishlari kerak. Moslashuvchanlik: Har bir o'quvchi o'zining shaxsiy xususiyatlariga mos keladigan ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Texnologiyalardan samarali foydalanish: O'quv jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilarni yangi yechimlar topishga undaydigan muhit yaratish. Hozirgi ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan innovatsion metodlar quyidagilardir: Loyiha Metodi: O'quvchilar mustaqil yoki jamoaviy holda loyihalar ishlab chiqish orqali o'rganadilar. Muammoli Ta'lim: O'quvchilarga muayyan muammolar berilib, ularni hal qilish yo'llarini topish talab qilinadi. Gamifikatsiya: Ta'lim jarayonini o'yin elementlari bilan boyitish orqali motivatsiyani oshirish. Kooperativ Ta'lim: O'quvchilar kichik guruhlarda ishlash orqali bilim va ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Refleksiya Metodi: O'quvchilar o'z bilimlarini va o'qitish jarayonidagi tajribalarini tahlil qiladilar. Raqamli texnologiyalar innovatsion ta'lim metodlarining ajralmas qismi hisoblanadi. Quyidagi texnologiyalar ta'lim jarayonida samarali qo'llanilmoqda: Onlayn ta'lim platformalari (masalan, Coursera, Khan Academy, Moodle) Sun'iy intellekt asosida ta'lim dasturlari Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari Mobil ilovalar orqali ta'lim. Innovatsion metodlardan foydalanish quyidagi afzalliklarni taqdim etadi: O'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, Ta'lim samaradorligini oshirish, Bilimlarni real hayotga tatbiq qilish imkoniyatini yaratish, O'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish.

Ta'lim tizimini innovatsion yondashuvlar bilan boyitish uchun quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish lozim: O'qituvchilarning malakasini oshirish: Innovatsion metodlarni qo'llash bo'yicha maxsus kurslar tashkil etish. Raqamli ta'lim vositalaridan keng foydalanish. O'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish. Interfaol va ijodiy yondashuvlarni keng joriy etish. Innovatsion ta'lim metodlari zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. Bu metodlar o'quvchilarning nafaqat bilim olish, balki mustaqil

fikrlash, ijodiy yondashish va real hayotga moslashish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy texnologiyalar va interfaol ta'lim usullaridan keng foydalanish orqali ta'lim jarayoni yanada samarali bo'lishi mumkin. Kelajakda innovatsion metodlarni yanada rivojlantirish va ularni keng joriy etish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Zamonaviy ta'lim tizimi tez o'zgarayotgan dunyoga moslashish jarayonida turli innovatsion yondashuvlar bilan boyitilmoqda. An'anaviy ta'lim metodlari o'rnini tobora yangilanayotgan pedagogik texnologiyalar egallab bormoqda. Innovatsion ta'lim metodlari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodlarning asosiy maqsadi o'quvchilarga nafaqat bilim berish, balki ularda analitik tafakkur, kreativ yondashuv va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishdir.

Hozirgi ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan innovatsion metodlar quyidagilardir:

- **Loyiha Metodi:** O'quvchilar mustaqil yoki jamoaviy holda loyihalar ishlab chiqish orqali o'rganadilar.
- **Muammoli Ta'lim:** O'quvchilarga muayyan muammolar berilib, ularni hal qilish yo'llarini topish talab qilinadi.
- **Gamifikatsiya:** Ta'lim jarayonini o'yin elementlari bilan boyitish orqali motivatsiyani oshirish.
- **Kooperativ Ta'lim:** O'quvchilar kichik guruhlarda ishlash orqali bilim va ko'nikmalarni rivojlantiradilar.
- **Refleksiya Metodi:** O'quvchilar o'z bilimlarini va o'qitish jarayonidagi tajribalarini tahlil qiladilar.

Chet el olimlarining bu mavzu borasida o'z shaxsiy fikrlari.

Howard Gardnerning ko'p intellekt nazariyasiga ko'ra, har bir o'quvchi turli xil qobiliyatlarga ega bo'lib, individual o'qitish usullarini talab qiladi. Shu sababli, zamonaviy ta'limda innovatsion metodlardan foydalanish o'quvchilar bilimini samarali rivojlantirishga yordam beradi. John Dewey ta'kidlaganidek, tajriba asosida o'qitish ta'lim jarayonining eng samarali shakllaridan biridir, chunki bu o'quvchilarni real muammolarni hal qilishga o'rgatadi. Jean Piaget nazariyasi bo'yicha, bolalar kognitiv rivojlanish bosqichlarini bosqichma-bosqich o'tish orqali o'rganadilar va bu jarayonda interaktiv metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion metodlar quyidagi tamoyillarga asoslanadi: Interfaollik: O'qitish jarayonida o'quvchilar faol ishtirok etishlari kerak. Moslashuvchanlik: Har bir o'quvchi o'zining shaxsiy xususiyatlariga mos keladigan ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Texnologiyalardan samarali foydalanish: O'quv jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilarni yangi yechimlar topishga undaydigan muhit yaratish. Hozirgi ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan

innovatsion metodlar quyidagilardir: Loyiha Metodi: O'quvchilar mustaqil yoki jamoaviy holda loyihalar ishlab chiqish orqali o'rganadilar. Muammoli Ta'lim: O'quvchilarga muayyan muammolar berilib, ularni hal qilish yo'llarini topish talab qilinadi. Gamifikatsiya: Ta'lim jarayonini o'yin elementlari bilan boyitish orqali motivatsiyani oshirish. Kooperativ Ta'lim: O'quvchilar kichik guruhlarda ishlash orqali bilim va ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Refleksiya Metodi: O'quvchilar o'z bilimlarini va o'qitish jarayonidagi tajribalarini tahlil qiladilar. Lev Vygotsky sotsiokultural nazariyasida o'quv jarayonida hamkorlik va ijtimoiy o'zaro ta'sir muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi. Bu tamoyil kooperativ ta'lim metodlariga asos bo'lib, o'quvchilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. B.F. Skinnerning xulq-atvoristik ta'lim nazariyasi bo'yicha, ta'lim jarayoni mustahkamlash va rag'batlantirish orqali samarali amalga oshiriladi. Shu sababli, zamonaviy ta'limda gamifikatsiya va interaktiv metodlar muhim rol o'ynaydi. Sugata Mitra esa masofaviy va o'z-o'zini boshqaruvchi ta'lim muhimligini ta'kidlaydi, bu esa onlayn ta'lim platformalarining ahamiyatini oshiradi. Raqamli texnologiyalar innovatsion ta'lim metodlarining ajralmas qismi hisoblanadi. Quyidagi texnologiyalar ta'lim jarayonida samarali qo'llanilmoqda: Onlayn ta'lim platformalari (masalan, Coursera, Khan Academy, Moodle) Sun'iy intellekt asosida ta'lim dasturlari Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari Mobil ilovalar orqali ta'lim. Innovatsion metodlardan foydalanish quyidagi afzalliklarni taqdim etadi: O'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, Ta'lim samaradorligini oshirish, Bilimlarni real hayotga tatbiq qilish imkoniyatini yaratadi.

Xulosa va Tavsiyalar

Innovatsion ta'lim metodlari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim

ahamiyatga ega. Zamonaviy o'qituvchilar yangi metodlarni o'zlashtirishi, texnologiyalardan foydalanishi va interfaol yondashuvlarni tatbiq etishi zarur.

Bugungi kunda dunyo pedagogikasi uzluksiz rivojlanib bormoqda va bu jarayonda innovatsion ta'lim metodlarining roli ortib bormoqda. An'anaviy ta'lim tizimi o'rnini yangi interfaol va texnologiyalarga asoslangan o'qitish usullari egallamoqda. O'qitish samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilar o'quvchilar bilan bevosita muloqot o'rnatishi, ularning faolligini oshirishi va mustaqil fikrlashga yo'naltirilgan metodlardan foydalanishi lozim.

Innovatsion ta'lim metodlari, jumladan, loyiha asosida ta'lim, muammoli ta'lim, aks ettirish metodikasi, klaster texnologiyalari va gamifikatsiya kabi usullar ta'lim jarayonini samaraliroq va qiziqarliroq qiladi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar faqat bilim emas, balki o'z mustaqil qarorlarini qabul qilish, tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari ham ta'lim jarayoniga yangi innovatsion imkoniyatlar yaratmoqda.

Adabiyotlar

1. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education*. New York: Macmillan.
2. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
3. Bruner, J. (1966). *Toward a Theory of Instruction*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
4. Papert, S. (1980). *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*. Basic Books.
5. Robinson, K. (2011). *Out of Our Minds: Learning to be Creative*. Oxford: Capstone.

6. Комилов, Н. (2020). Педагогика назарияси ва методологияси. Тошкент: Фан.
7. Жон Дьюи. (2018). Тажриба ва таълим. Москва: Просвещение.
8. Вассерман, Е. (2021). Замонавий педагогикада инновацион ёндашувлар. Санкт-Петербург: Наука.
9. UNESCO. (2022). Education for Sustainable Development. Paris: UNESCO Publishing.
10. Виготский, Л. С. (2020). Тафаккур ва нутқ. Москва: Педагогика.